

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях»

назва навчальної дисципліни

вibіркова

підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
мова навчання українська

Рекомендовано кафедрою організації
та технічного забезпечення аварійно-
рятувальних робіт

назва кафедри

на 2021-2022 навчальний рік.
Протокол від «26» серпня 2021 року
№1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях»

назва навчальної дисципліни

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях» сприяють розвитку навиків розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми у сфері реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру та ліквідації їх наслідків під час практичної діяльності або у процесі навчання.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння формами і методами управлінської діяльності щодо реалізації заходів з реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Коханенко Володимир Богданович, викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту, кандидат технічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет № 808. Робочий номер телефону – 057- 370-50-52, (5-35)
E-mail	kohanenko@nuczu.edu.ua (vladimbogdan7@gmail.com)
Наукові інтереси*	Дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС; Дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах
Професійні здібності*	Професійні знання і досвід роботи в пожежно-рятувальних підрозділах, значний досвід науково-педагогічної діяльності. Професійні здібності: - високий рівень підготовки за спеціальністю; - широка наукова ерудиція; - знання методології науки, її останніх досягнень; - основних етапів її розвитку і зв'язків з іншими науками; - широкий політехнічний кругозір; - уміння бачити перспективи розвитку науки і техніки; - використовувати результати прогнозування у навчальному процесі. - високі моральні якості, особистий приклад і авторитет.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	Принцип комплектації підрозділів пожежно-рятувальних частин в населених пунктах України з урахуванням умов експлуатації. Спосіб випробування напірних пожежних рукавів. Система водопінних комунікацій насосно-рукавного пожежного автомобіля».
--	---

Заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 808 (вул. Баварська, 7). В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях» є ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації; вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій (НС) з урахуванням особливостей виробничої діяльності; ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС про дії в умовах загрози і/або виникнення НС; набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогашіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС; оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим та формування знань та вмінь з питань оперативно-тактичної діяльності підрозділів цивільного захисту достатніх для організації та керування діями угруповання сил цивільного захисту щодо реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру та ліквідації їх наслідків.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	<i>вибіркова</i>
Рік підготовки	2
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	

- лекції (годин)	16
- практичні заняття (годин)	24
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	50
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

3. Результати навчання та компетентності з дисципліни

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Володіти формами і методами управлінської діяльності щодо забезпечення, в межах своєї компетенції, реалізації заходів з реагування на надзвичайні ситуації та ліквідування їх наслідків	ДРН-1
Застосовувати на практиці теорії прийняття управлінських рішень під час реагування на надзвичайні ситуації	ДРН-2

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
Здатність організувати оперативні дії аварійно-рятувальних формувань під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	КД -1
Здатність оцінювати фактори виробничого середовища і процесу під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	КД -2

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Система реагування сил цивільного захисту на надзвичайні ситуації і тактична підготовка органів цивільного захисту.

Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації (НС). Основні поняття у сфері цивільного захисту з питань реагування на НС та організація реагування на НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і

виникнення НС. Попереджувальний сигнал «Увага всім!». Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них. Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 1.2. Організація управління при ліквідації НС. Поняття про управління в надзвичайних ситуаціях.

Система реагування на НС. Організація реагування на НС. Планування заходів реагування на НС. Інформування та оповіщення органів управління, сил суб'єктів реагування на НС та населення. Організація управління заходами реагування на НС. Суб'єкти реагування на НС, угруповання сил реагування на НС. Дії органів управління і сил суб'єктів реагування на НС в різних режимах функціонування ЄДС ЦЗ. Організація основних видів забезпечення дій у зоні НС. Склад сил цивільного захисту.

Тема 1.3. Організація діяльності штабу з ліквідації наслідків НС.

Діяльність керівника гасіння пожежі та організація штабу на пожежі. Відповідні керівні документи, на підставі яких встановлена чітка організаційна структура координації і керування ліквідацією наслідків НС. Склад штабу: начальник штабу, начальник тилу та їх помічники, відповідальний за дотримання вимог заходів безпеки праці, представник підрозділу матеріально-технічного забезпечення, а також представники служб взаємодії міста (населеного пункту, об'єкта), адміністрації об'єкта та місцевих органів влади. Ведення документів штабом на пожежі: облік сил та засобів; облік оперативних діляниць; облік розпоряджень та інформації; довідку про пожежу або аварію.

Тема 1.4. Організація проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Прийом і обробка викликів (отримання сигналу про надзвичайну ситуацію); виїзд і переміщення сил до місця виклику (надзвичайної ситуації); розгортання сил і засобів, призначених для ліквідації надзвичайної ситуації; розміщення особового складу, спеціальної техніки та устаткування у зоні надзвичайної ситуації; розвідка зони (місця, об'єкта) надзвичайної ситуації; пошук, рятування потерпілих на об'єкті (у зоні надзвичайної ситуації), надання їм першої медичної допомоги і підготовку до евакуації у безпечні райони (місця); локалізацію надзвичайної ситуації; виконання спеціальних робіт; збір і повернення сил і засобів до місця дислокації.

Тема 1.5. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків НС на хімічно небезпечних об'єктах (ХНО).

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 1.6. Дії сил цивільного захисту при ліквідації наслідків радіаційних аварій.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості

радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба. Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування. Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 1.7. Безпека праці працівників ЦЗ під час хімічно- і радіаційно-небезпечних аварій та хімічного і радіаційного забруднення місцевості.

Правила поведінки працівників під час НС природного характеру. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту. Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети. Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників. Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Модуль 2. Організація навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях

Тема 2.1. Система навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Визначення механізму організації навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях, його структури, видів та форм. Навчання населення за місцем роботи (працюючого населення), за місцем навчання (дітей, учнів та студентів), за місцем проживання (непрацюючого населення). Програми підготовки працівників до дій у НС, їх розробка та затвердження. Загальна підготовка працівників підприємств, спеціальна підготовка працівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, додаткова підготовка з техногенної безпеки, підготовка пожежно-технічного мінімуму та прискорена підготовка працівників до дій в особливий період. Система навчання працівників підприємств, установ та організацій.

Тема 2.2. Навчально-методичне забезпечення навчання.

Для забезпечення проведення навчання використовується матеріально-технічна база підприємства, установи та організації. У складі навчально-матеріального майна, повний перелік та кількісні показники якого визначаються керівником підприємства, установи та організації з урахуванням особливостей їх виробничої діяльності та кількості працівників, доцільно передбачати протигаз фільтруючий, респіратор, побутовий дозиметричний прилад, вогнегасники, індивідуальну аптечку, навчальні стенди та схеми.

Тема 2.3. Організація та проведення командно-штабних та тактико-спеціальних навчань.

Організація та проведення комплексного відпрацювання керівним складом та фахівцями сил цивільного захисту разом працівниками підприємств, установ та організацій дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків

аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, а також виконання ними функцій з питань цивільного захисту.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Форма здобуття освіти очна (денна)					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
3- й семестр						
Модуль 1. Система реагування сил цивільного захисту на надзвичайні ситуації і тактична підготовка органів цивільного захисту						
Тема 1.1. Основні поняття у сфері цивільного захисту з питань реагування на надзвичайні ситуації	8	2	2	-	4	-
Тема 1.2 Поняття про управління в надзвичайних ситуаціях	8	2	2	-	4	-
Тема 1.3 Організація діяльності штабу з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	8	2	2	-	4	-
Тема 1.4 Організація проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.	8	2	2	-	4	-
Тема 1.5. Особливості ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	10	2	2	-	6	-
Тема 1.6. Дії сил цивільного захисту при ліквідації наслідків радіаційних аварій	10		4	-	6	-
Тема 1.7 Безпека праці працівників під час хімічно- і радіаційно-	8		2	-	4	2

небезпечних аварій та хімічного і радіаційного забруднення місцевості						
Всього за перший модуль	60	10	16	-	32	2
3- й семестр						
Модуль 2. Організація навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях						
Тема 2.1 Система навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях	10	2	2	-	6	-
Тема 2.2. Навчально-методичне забезпечення навчання.	10	2	2	-	6	-
Тема 2.3. Аналіз надзвичайних ситуацій та оперативних дій підрозділів цивільного захисту під час їх ліквідації	10	2		-	6	2
Всього за другий модуль	30	6	4	-	18	2
Разом	90	16	20		50	4

Теми семінарських занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1.1. Організація реагування на НС. Основні поняття у сфері цивільного захисту (ЦЗ)	2
2	Тема 1.2. Дії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС	2
3	Тема 1.3. Дії сил ЦЗ під час ліквідації пожеж	2
4	Тема 1.6. Порядок дій сил цивільного захисту при ліквідації наслідків радіаційних аварій	2
5	Тема 1.7. Безпека праці працівників під час хімічно- і радіаційно-небезпечних аварій та хімічного і радіаційного забруднення місцевості	2
6	Модульна контрольна робота №1	2
7	Тема 2.1. Види, форми та планування тактичної підготовки органів управління і підрозділів цивільного захисту	2
8	Модульна контрольна робота №2	2
7	Разом	16

Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1.4. Особливості ліквідації наслідків НС унаслідок пожеж та вибухів.	2
2	Тема 1.5. Розрахунок сил і засобів для ліквідації НС на ХНО	2
3	Тема 1.6. Розрахунок і оцінка радіаційної обстановки	2
4	Тема 2.2. Організація та проведення командно-штабних та тактико-спеціальних навчань	2
	Разом	8

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- *методи навчання за джерелами набуття знань:* словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

- *методи навчання за характером логіки пізнання:* аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;

- *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається:* проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

- *інноваційні методи навчання:* робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- *науково-дослідна робота;*

- *самостійна робота.*

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, виконання розрахункових робіт; реферати.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі: *письмового фронтального та індивідуального опитування.*

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	5	1	5
	семінарські заняття*	5	3	15
	практичні заняття*	3	4	12
	Модульная контрольная робота №1*	1	11	11
Разом за модуль 1				43
Модуль 2	лекції	3	1	3

	семінарські заняття*	1	3	3
	практичні заняття*	1	4	4
	Модульная контрольная робота №2*	1	11	11
Разом за модуль 2				22
Разом за поточний контроль				65
III. Підсумковий контроль (екзамен)*				35
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

*** - обов'язкові для виконання**

Поточний контроль.

Поточний контроль проводиться на кожному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи та набутих навичок при виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на лекційному занятті (оцінюється від 0 до 1 балів):

1 бал – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

0 балів – здобувач не орієнтується в обговорюваній тематиці, не знаходить відповіді на проблемні питання (за змістом лекції), у висловлюваннях щодо окремих положень припускається суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

(оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

2 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

1 балів – завдання виконане частково, у звіті допущені значні граматичні чи стилістичні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

(оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

3 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

1 балів – завдання виконане частково, у звіті допущені значні граматичні чи стилістичні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульний контроль.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля. Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних питань та вирішення одного практичного завдання-задачі.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

(оцінюється в діапазоні від 0 до 11 балів):

9-11 бали – вірно розв'язані всі три задачі з дотриманням всіх вимог до виконання;

7-8 балів – вірно розв'язані всі три задачі, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

4-6 балів – розв'язані дві задачі;

1-3 балів – розв'язана одна задача;

0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі контрольної роботи під час проведення екзамену.

Кожен варіант контрольної роботи складається з одного завдання-задачі та двох теоретичних питань. Завдання - задача оцінюється за правильністю виконання розрахунків. Теоретичні питання оцінюється за повнотою відповіді. Під час очного навчання, та на випадок дистанційного навчання допускається застосування оцінювання теоретичних знань за допомогою підсумкового тест-контролю дистанційного курсу в Google Class.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (диференційованому заліку):

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 35 балів):

29-35 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання;

22-28 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішені три завдання;

15-21 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішені два завдання;

8-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

1-7 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішення завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Сили ЦЗ. Склад та основні завдання.
2. Суб'єкти реагування на НС, їх завдання, угруповання сил реагування на НС.
3. Організація реагування на надзвичайну ситуацію.
4. Система управління в НС. Основні завдання управління.
5. Інформування та оповіщення органів управління, сил реагування на надзвичайну ситуацію та населення.
6. Основні принципи та функції управління під час НС.
7. Порядок призначення та повноваження керівника робіт з ліквідації наслідків НС.
8. Основне завдання, склад та функції Штабу з НС.
9. Порядок залучення підрозділів аварійно-рятувальних служб та ОРС ЦЗ до дій за призначенням.
10. Планування заходів реагування на надзвичайну ситуацію, алгоритм оперативного реагування.
11. Утворення та діяльність штабу з ліквідації наслідків НС.
12. Способи локалізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на хімічно-небезпечних об'єктах (ХНО).
13. Особливості управління силами та застосування засобів підрозділів цивільного захисту при ліквідації наслідків техногенних аварій на ХНО.
14. Особливості ліквідації наслідків радіаційних аварій.

15. Основні вимоги до організації та ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків радіаційних аварій.
16. Оперативний склад, схема розгортання ППУ.
17. Організація взаємодії у режимі надзвичайної ситуації.
18. Загальні вимоги щодо підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту.
19. Основні організаційні форми тактичної підготовки.
20. Планування тактичної підготовки органів управління і підрозділів цивільного захисту.
21. Зміст, порядок підготовки та проведення занять з відпрацювання тактичних завдань.
22. Групові тактичні тренування начальницького складу. Мета і організаційні форми.
23. Організація та проведення командно-штабних навчань.
24. Основні види тактико-спеціальних навчань та періодичність їх проведення.
25. Організація підготовки керівника до тактико-спеціальних навчань.
26. Порядок вивчення оперативних дій підрозділів під час гасіння пожеж в системі службової підготовки.
27. Порядок утворення зведених загонів ОРС ЦЗ.
28. Оцінювання рівня тактичної підготовки органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ.
29. Безпека праці працівників під час хімічно-небезпечних аварій та хімічного забруднення місцевості.
30. Безпека праці працівників під час радіаційно-небезпечних аварій та радіаційного забруднення місцевості.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, не допускаються на заняття, якщо розпочато розгляд прикладних навчальних питань).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. При виконанні програми навчання до написання модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які мають позитивні оцінки не менше ніж за 70 % обов'язкових практичних завдань.

6. Рекомендовані джерела інформації **Література**

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти.

1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – 30.09.2016) – zakon4.rada.gov.ua.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon2.rada.gov.ua.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon5.rada.gov.ua.

2. Основна література

4. Курс лекції з дисципліни «Протипожежна та аварійно-техніка» / С.А. Виноградов, А.Я. Калиновський, В.Б. Коханенко- Х.:НУЦЗУ, 2017–418с.

5. Коханенко В.Б., Беляєв В.Ю. Принцип комплектації підрозділів пожежно-рятувальних частин в населених пунктах України з урахуванням умов експлуатації // Проблеми пожежної безпеки: збірник наукових праць. – Харків: НУЦЗУ, 2017. - № 41. – С. 98-104.

6. Неклонський І.М., Собина В.О., Тарадуда Д.В. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. Видання 2-ге. Харків, 2020. 218 с.

7. Неклонський І. М., Самарін В.О. Моделювання процесу залучення ресурсів при перегрупуванні сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 23. С. 109–112.

8. Управління силами цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: конспект лекцій / Укладачі: В.О. Собина, І.М. Неклонський, В.О. Самарін, Д.В. Дяченко. Х.: НУЦЗ України, 2015.

9. Кодекс цивільного захисту України. № 5403-VI від 02.10.2012 р.

10. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

11. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

12. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».

13. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання».

14. Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене Постановою КМ України від 9 січня 2014 р. № 11 (зі змінами від 6 червня 2018 р. № 450).

15. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня, затверджений постановою КМ України від 14 березня 2018 р. № 223.

16. Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Види оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.

17. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж (Наказ МВС від 26.04.2018 № 340).

18. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України, затверджені наказом МНС України від 07.05.2007 р. № 312.

19. Організація управління в надзвичайних ситуаціях. Методичні рекомендації, затверджені Наказом МНС від 05.10.2007 № 685.

20. Методичні рекомендації щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення (Затверджені Наказом МНС від 07.08.09 № 551)

21. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти) (Наказ МНС України № 733 від 13.10.08.)

22. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1997 № 62 «Про введення в дію Державних гігієнічних нормативів «Норми радіаційної безпеки України» (НРБУ-97).

23. Правила авіаційного пошуку і рятування в Україні: наказ МВС України від 16.03.2015 № 279.

24. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України та МНС України від 17.05.04 № 87/211 «Про затвердження Плану реагування на радіаційні аварії».

25. НАПБ Б.05.023-2007 Інструкція про порядок взаємодії підрозділів відомчої пожежної охорони Держкомлісгоспу України і пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння лісових пожеж, затверджена наказом Держкомлісгоспу України, МНС України від 12.03.2007 № 89/132.

26. Рекомендації щодо гасіння лісових та торф'яних пожеж (лист МНС України № 06-3441/90 від 18.03.2008).

27. НАПБ 07.026 – 2010. Рекомендації щодо забезпечення пожежної безпеки при транспортуванні та зберіганні насіння олійних культур.

3. Додаткова література

28. Правила безпеки та порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом (Наказ Міністерства транспорту України від 16.10.2000 № 567).

29. Розробка рекомендацій щодо проведення аварійно-рятувальних робіт на залізничному транспорті. Звіт про НДР. НУЦЗУ. 2010. 103 с.

30. Запорожець О.І. Цивільний захист. О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та інш. К.: «Центр учбової літератури», 2016.

31. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014.

4. Інформаційні інтернет-ресурси

32. <http://www.dnopr.kiev.ua> – Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

33. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

34. <http://www.mns.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
35. Structural and functional simulation of interaction in the field of aviation safety by using matrices / Hr. Drobakha and others. Archives of Materials Science and Engineering. 2019. Vol. 95, Is. 2. P. 67–76. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/9000>.
36. Методи ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій з викидом небезпечних речовин в атмосферу: Монографія / Андронов В.А., Гончаренко Ю.Ю., Калугін В.Д., Кустов М.В., Тютюнник В.В. Х., НУЦЗУ, 2020. 286 с. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12474>.

Розробник: викладач кафедри
організації та технічного
забезпечення
кандидат технічних наук, доцент

Володимир КОХАНЕНКО